

Д. А. Морквін, В. М. Бацамут, І. М. Гох

ПРОГНОЗОВАНІ ВИКЛИКИ, ЩО СТОЯТИМУТЬ ПЕРЕД ДЕРЖАВОЮ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД: ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Досліджено прогнозовані виклики, що стоятимуть перед державою після закінчення правового режиму воєнного стану. Розглянуто основні завдання Національної гвардії України із забезпечення державної безпеки. Проведено розмежування функцій Національної гвардії України й інших суб'єктів сектору безпеки України. Проаналізовано нормативно-правову базу щодо переходу держави із правового режиму воєнного стану у стабілізаційний (післявоєнний період), а також роль і місце Національної гвардії України в цій діяльності. Основними завданнями Національної гвардії України у післявоєнний період визначено такі: участь у відновленні конституційного правопорядку, участь у припиненні масових заворушень, охорона громадської безпеки й порядку, охорона об'єктів критичної інфраструктури. Надано також пропозиції щодо перепрофілювання вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України із безпосередньо військового спрямування на підготовку фахівців у сфері державної безпеки та правопорядку.

Ключові слова: Національна гвардія України, післявоєнний період, стабілізаційні заходи, сектор безпеки, правоохоронні функції, державна безпека, масові заворушення, охорона громадської безпеки та порядку.

Постановка проблеми. На початку 2022 р. через повномасштабне вторгнення агресора на територію нашої держави Національну гвардію України (НГУ) разом з іншими складовими сектору безпеки й оборони було переведено на функціонування в умовах правового режиму воєнного стану. Військовослужбовці НГУ беруть безпосередню участь у відбитті збройної агресії, зокрема це стосується таких новостворених бригад, як «Спартан», «Азов», «Рубіж», «Червона калина», «Кара-Даг», «Буревій», «Хартія», котрі успішно виконують бойові завдання і беруть активну участь у звільненні тимчасово окупованих територій України.

Проте ж будь-які війни врешті завершуються, адже в історії людства ще не було жодного військового конфлікту, який би тривав нескінченно. Отже, науковцям уже зараз необхідно аналізувати й надавати різним державним інституціям (як законодавчим, так і виконавчим) пропозиції щодо прогнозування викликів, які постануть, зокрема й перед Національною гвардією України, у післявоєнний період. Саме це зумовлює актуальність і необхідність дослідження зазначеного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми діяльності Національної гвардії України під час різних правових режимів у своїх публікаціях досліджували Ю. Аллеров, С. Бєлай, С. Годлевський, Г. Дробаха, В. Єманов, О. Кривенко та інші науковці [1–4], так само ці питання піднімали у наукових публікаціях і автори статті [5–7].

Розвиток держави у післявоєнний період розглядали науковці З. Гонтар, О. Шевченко, Н. Шевченко, О. Бондаренко, Ю. Кривицький [8–11] та інші.

Однак наукових досліджень щодо визначення завдань Національної гвардії України із забезпечення державної безпеки у післявоєнний період, так само як і прогнозованих викликів безпеці, що постануть перед державою у цей час, не проводилося.

Метою статті є аналіз прогнозованих викликів, що стоятимуть перед державою у післявоєнний період, а також визначення завдань Національної гвардії України із забезпечення державної безпеки в цей час.

Виклад основного матеріалу. Правовий режим воєнного стану запроваджено в Україні 24 лютого 2022 р. Згідно зі ст. 6-1 Закону України «Про Національну гвардію України» Національна гвардія України із введенням воєнного стану для виконання завдань з оборони держави приводиться у готовність до виконання завдань за призначенням і підпорядковується Головнокомандувачеві Збройних Сил України, крім військових частин (підрозділів), які здійснюють конвоювання та охорону дипломатичних представництв [12]. Відповідно до ст. 5 загальна чисельність Національної гвардії України не перевищує 60 тис. осіб. В особливий період її чисельність зростає на кількість

особового складу, призваного на військову службу на виконання указів Президента України про мобілізацію, затверджених законами України. Отже, граничну чисельність НГУ збільшено за рахунок мобілізації, і сьогодні військовослужбовці Національної гвардії виконують бойові завдання на лінії боєз'яткнення.

Водночас у вищих військових навчальних закладах і навчальних військових частинах (центрах) НГУ було змінено навчальні програми, а підготовку особового складу переорієнтовано на період дії правового режиму воєнного стану. З огляду на повномасштабну агресію росії основні функції НГУ (правоохоронні) відкладено на другий план. Проте, як уже зазначалося, всі війни завершуються і НГУ України повинна повернутися до функціоналу, передбаченого ст. 2 Закону України «Про Національну гвардію України».

Умовами припинення правового режиму воєнного стану законодавство визначає закінчення строку, на який його було введено, а також до закінчення цього строку та за умови усунення загрози нападу чи небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності Президент України може прийняти указ про скасування воєнного стану на всій території України або в окремих її місцевостях, про що має бути негайно оголошено через медіа [13].

Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» особливий період визначає як період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, сил оборони і сил безпеки, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і час демобілізації після закінчення воєнних дій. При цьому демобілізація являє собою комплекс заходів, рішення про порядок і терміни проведення яких приймає Президент України, спрямованих на планомірне переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на роботу і функціонування в умовах мирного часу, а Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту – на організацію і штати мирного часу [14].

Отже, після закінчення дії правового режиму воєнного стану НГУ буде планово переходити на функціонування у післявоєнний період.

Згідно із Законом у мирний час і в особливий період НГУ виконує правоохоронні функції. Із 24 функцій суто правоохоронними (не стосуються оборони) є 22 функції.

Своєрідність Національної гвардії полягає в тому, що як військове формування вона має обов'язок і можливість оперативного виконання правоохоронної діяльності за особливих, надзвичайних обставин, які становлять небезпеку спричинення значної шкоди життю, здоров'ю, суспільній і державній безпеці. Зазначене дає змогу характеризувати Національну гвардію як правоохоронний (поліцейський) орган, що реалізує правоохоронну функцію, зокрема й під час виконання службово-бойової діяльності в особливих умовах, що загрожують безпеці суспільства й держави [5].

Варто окремо зупинитися на забезпеченні державної безпеки Національною гвардією України. Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» [15] державна безпека являє собою захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності й демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру. Великою мірою функції забезпечення державної безпеки покладено на Національну гвардію України як на військове формування і правоохоронний орган. Серед цих функцій виокремлемо такі: захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб змінити їх насильницьким шляхом; охорона громадської безпеки та порядку; забезпечення захисту й охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян; забезпечення охорони органів державної влади; охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів; охорона об'єктів критичної інфраструктури та ін.

Стосовно ж діяльності НГУ окреслимо такі прогнозовані виклики перед державою.

Загрози громадській безпеці. Громадська безпека поряд з іншими складовими національної безпеки характеризує надійність існування і стійкість розвитку соціально-політичної системи держави. За своїм змістом вона є складовою частиною національної безпеки. Громадська безпека вимагає особливого виду діяльності НГУ та інших правоохоронних структур держави з її забезпечення, що полягає в реалізації комплексу заходів, спрямованих на запобігання небезпекам і

усунення загроз різного характеру для людини й суспільства, як правило, в умовах надзвичайних або кризових ситуацій.

Основними загрозами громадській безпеці в Україні слід вважати такі.

1. Погіршення криміногенної обстановки в регіонах країни (злочинні діяння, ескалація насильства, жорстокість, крадіжки, грабежі, розбої та інші злочини проти особи, озброєність і технічна оснащеність злочинців, підвищення кримінальної активності неповнолітніх і молоді, кримінальний терор стосовно представників органів державної влади, у тому числі судових органів тощо).

Найбільшу загрозу безпеці людини і громадянина становитиме вулична злочинність – злочини, що вчиняються на вулицях, у парках, скверах, транспорті, на вокзалах та в інших громадських місцях.

2. Незаконна діяльність політичних партій, рухів, громадських організацій, релігійних та інших об'єднань; політичний екстремізм і тероризм; проведення несанкціонованих масових заходів (демонстрацій, мітингів, маніфестацій, пікетування і блокування органів державної влади та місцевого самоврядування, страйки тощо); дії, спрямовані на організацію групових і масових порушень громадського порядку, непокоря владі, зокрема й у формі масових заворушень (причому одночасно в кількох регіонах країни); помилки в національній політиці, насадження ідей сепаратизму, порушення прав, свобод і національних інтересів тих або інших народів, провокації і підтримання міжетнічних і міжконфесійних конфліктів тощо.

3. Порушення законних прав та інтересів особистості в усіх сферах життєдіяльності, неспроможність держави забезпечити їх надійну й ефективну реалізацію і захист; поширення наркоманії, алкоголізму, так званих соціальних хвороб; зниження соціальних стандартів для населення країни, зменшення можливостей здобуття якісної освіти представниками малозабезпечених верств суспільства; прояви моральної та духовної деградації суспільства тощо.

4. Виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (аварії, катастрофи, великі пожежі, селі, вибухи на промислових підприємствах і військових об'єктах), що призводять до масової загибелі людей, погіршення екологічної ситуації у країні і завдають суттєвих матеріальних збитків.

5. «Прозорість» державного кордону України, що небезпечна проникненням на територію України з-за кордону кримінального елемента, потраплянням зброї, наркотичних і вибухонебезпечних речовин тощо.

6. Відсутність належного правового врегулювання діяльності суб'єктів забезпечення громадської безпеки, законів і підзаконних нормативних актів, що регулюють відносини у цій сфері; ухвалення законів, указів, інших нормативних актів, що суперечать Конституції України, порушують життєво важливі інтереси громадян, громадських об'єднань, національних меншин, релігійних організацій тощо.

7. Дорожньо-транспортні пригоди, аварії, катастрофи; вихід на лінію несправних транспортних засобів, керування транспортними засобами у стані алкогольного та наркотичного сп'яніння.

8. Низька ефективність діяльності суб'єктів забезпечення громадської безпеки; брак високої виконавчої дисципліни співробітників, зловживання і порушення ними законності, невирішеність проблем правового, матеріально-технічного, фінансового, кадрового й соціального забезпечення.

Загрози державній безпеці. Забезпечення державної безпеки потребує особливого виду діяльності правоохоронних, розвідувальних, спеціальних органів і підрозділів держави, органів державної влади, Національної гвардії України, спрямованої на захист державного суверенітету, територіальної цілісності й демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру.

З огляду на зовнішньо- та внутрішньополітичні умови загрозами державній безпеці України у середньостроковій перспективі слід вважати такі:

- посягання на державний суверенітет України та її територіальну цілісність, територіальні претензії з боку інших держав, зокрема російської федерації, Угорщини, білорусі;
- прояви сепаратизму, намагання автономізації за етнічною ознакою окремих регіонів України;
- спроби створення і функціонування незаконних воєнізованих і збройних формувань, намагання використати в інтересах певних сил діяльність військових формувань і правоохоронних органів держави;
- розвідувально-підбивна і диверсійна діяльність іноземних спеціальних служб, дії, спрямовані на розпалювання міжетнічної, міжконфесійної, соціальної ворожнечі й ненависті, сепаратизму й тероризму в Україні, створення маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованих територіях і їх усебічна підтримка з боку рф, зокрема військова;

– тимчасова окупація території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та подальші дії щодо дестабілізації обстановки у Балто-Чорноморсько-Каспійському регіоні;

– радикалізація суспільства, що поширює ідеї політичного екстремізму;

– загроза використання з терористичною метою ядерних та інших об'єктів на території України;

– інформаційно-психологічна війна, приниження української мови й культури, фальшування української історії, формування російськими засобами масової інформації, альтернативної дійсності, викривленої інформаційної картини світу;

– корупція в органах державної влади України, зрощення бізнесу й політики, активне втручання фінансово-промислових груп у політичні процеси, що посилює загрозу захоплення влади шляхом учинення державного перевороту;

– діяльність на території країни організованої злочинності, зокрема міжнародної.

Загрози военній безпеці держави та безпеці державного кордону. Ураховуючи існуючу та прогнозовану воєнно-політичну обстановку довкола України, загрозами її военній безпеці та безпеці державного кордону варто вважати такі:

– воєнно-політична нестабільність, регіональні й локальні війни (конфлікти) в різних регіонах світу, насамперед поблизу кордонів України;

– можливість втягування України в регіональні збройні конфлікти чи у протистояння з іншими державами;

– слабка дієвість (криза) існуючої системи міжнародної безпеки, поширення практики погроз силою та безкарне застосування військової сили окремими державами для реалізації власних інтересів у міжнародних відносинах;

– мілітаризація РФ, розміщення нових систем озброєнь на територіях держав, що межують з Україною, нарощування угруповань військ Росії поблизу північного та східного кордонів України, що порушує існуюче співвідношення сил; розміщення на території Автономної Республіки Крим і в республіці Білорусь тактичної ядерної зброї;

– нормативне закріплення в законодавстві РФ можливості застосування воєнної сили за її межами та грубе втручання у внутрішні справи суверенних держав;

– гібридна війна РФ проти України;

– діяльність на території України проросійських незаконних збройних формувань, диверсійних і терористичних груп;

– незавершеність договірно-правового оформлення і недостатнє облаштування державного кордону України;

– недостатній загальний рівень спроможності Збройних Сил України та інших військових формувань виконувати бойові завдання з оборони держави за умови суттєвого скорочення їх чисельності в післявоєнний період.

З огляду на наявні й потенційні загрози державній і воєнній безпеці України *ймовірними сценаріями виникнення кризових ситуацій* на її території в середньостроковій перспективі слід вважати такі:

– збройна агресія проти України з боку інших держав або коаліції держав;

– втягування України в конфлікт між іншими державами;

– збройний конфлікт усередині держави, підтриманий іззовні;

– збройний конфлікт у прикордонному районі;

– терористичні акти;

– одночасні масові заворушення в різних регіонах країни;

– масовий перехід державного кордону України з території суміжних країн;

– природні катастрофи на території України;

– техногенні катастрофи на території України, зокрема спричинені терористичними актами й диверсіями.

Роль НГУ в реагуванні на кризові ситуації, що можуть виникнути внаслідок реалізації цих сценаріїв, ілюструє табл. 1.1.

Таблиця 1 – Роль Національної гвардії України в реагуванні на кризові ситуації

Імовірні сценарії виникнення кризових ситуацій на території України	Участь складових сектору безпеки й оборони України в реагуванні на кризові ситуації												
	МО та ЗСУ	СБУ	МВС					ДССЗ та ЗІУ	ДССТ	УДО	РОУ	Орг. заг. компетенції	Обор.-пром. комплекс
			НГУ	НПУ	ДСНС	ДПСУ	ДМСУ						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Збройна агресія проти України з боку інших держав або коаліції держав	ГВ	БУ	БУ	–	БУ	БУ	–	ДР	ДР	ДР	БУ	БУ	36.
Втягування України в конфлікт між іншими державами	ГВ	БУ	БУ	–	БУ	БУ	–	ДР	ДР	ДР	БУ	БУ	36.
Збройний конфлікт усередині держави, підтриманий іззовні	БУ	БУ	ГВ	БУ	ДР	ДР	ДР	ДР	–	БУ	БУ	БУ	ДР
Збройний конфлікт у прикордонному районі	ГВ	БУ	БУ	–	ДР	БУ	–	ДР	БУ	–	БУ	ДР	36.
Терористичні акти	БУ	ГВ	БУ	БУ	ДР	БУ	–	ДР	БУ	БУ	БУ	36.	ДР
Одночасні масові заворушення в різних регіонах країни	БУ	БУ	КЗ	ГВ	ДР	БУ	–	ДР	–	БУ	ДР	БУ	ДР
Масовий перехід державного кордону України з території суміжних країн	БУ	БУ	БУ	БУ	–	ГВ	–	ДР	ДР	–	ДР	БУ	36.
Природні катастрофи на території України	БУ	ДР	БУ	БУ	ГВ	ДР	–	ДР	БУ	–	ДР	36.	ДР
Техногенні катастрофи на території України, зокрема спричинені терористичними актами та диверсіями	БУ	БУ	БУ	БУ	ГВ	БУ	–	ДР	БУ	–	–	36.	ДР

Примітка: ГВ – головна відповідальність; БУ – безпосередня участь; КЗ – координація заходів (дій); ДР – допоміжна роль (сприяння у виконанні завдань); 36. – забезпечення (політико-дипломатичне, організаційне, ресурсне, технічне, виробниче, економічне, інформаційне тощо).

Окремо визначимо інші можливі виклики, що стоять саме перед НГУ у післявоєнний період.

По-перше, проведення демобілізації в НГУ. Після завершення правового режиму воєнного стану в НГУ, як і в інших військових формуваннях, буде оголошено демобілізацію, унаслідок чого суттєво зменшиться чисельність особового складу. Розкриємо сутність питання, здійснюючи орієнтовні розрахунки, допускаючи певні припущення. Від граничної чисельності НГУ в 60 тис. осіб (без урахування військовослужбовців, призваних за мобілізацією), передбачених відповідним Законом, заберемо близько 15 тис. військовослужбовців, які проходили строкову військову службу в лавах НГУ [16], адже строкову військову службу в Україні скасовано у 2024 р. Заберемо умовний

некомплект, що був станом на лютий 2022 р., – орієнтовно до 7 тис. осіб. Заберемо кількість військовослужбовців, які мають право на пенсію і звільнятимуться з військової служби – орієнтовно до 5 тис. осіб. Заберемо також кількість осіб, у яких закінчився контракт і які не виявлять бажання продовжувати військову службу (через тривалість правового режиму воєнного стану, реальну участь у веденні бойових дій, наявність великої кількості вакансій у цивільному секторі економіки країни із конкурентоспроможним рівнем заробітної плати). Чисельність таких військовослужбовців може сягати 10 тис. осіб. Так, за песимістичним сценарієм протягом пів року після завершення правового режиму воєнного стану в НГУ може залишитися близько 20 тис. військовослужбовців, за оптимістичним – до 30 тис. осіб, що суттєво зменшить спроможність НГУ виконувати передбачені Законом правоохоронні функції. З огляду на це поліпшення кадрової політики, збільшення грошового забезпечення, підвищення соціальних стандартів для військовослужбовців НГУ вже зараз має бути пріоритетом кадрової політики керівництва МВС України та НГУ.

Отже, таке можливе зниження чисельності НГУ в поєднанні зі збільшеним переліком загроз державі в післявоєнний період суттєво позначиться на забезпеченні державної безпеки.

По-друге, виклики поставатимуть і перед вищими військовими навчальними закладами НГУ. Із запровадженням правового режиму воєнного стану підготовка у ВВНЗ повністю спрямовувалася на підготовку військових фахівців, для чого відповідним чином змінено навчальні програми. У післявоєнний же період НГУ повернеться до виконання правоохоронних функцій, передбачених законом. Таким чином, уже сьогодні варто готувати відповідні зміни до навчальних програм, які би передбачали швидкий перехід на вивчення військовослужбовцями НГУ навчальних дисциплін правоохоронної спрямованості. Це стосується як безпосередньо навчання курсантів ВВНЗ, так і слухачів курсів підготовки (перепідготовки). Навчальний процес повинен акцентуватися на викладанні дисциплін правового і правоохоронного (поліцейного) блоків.

Окремо означимо позицію науковців щодо відновлення України як держави у післявоєнний період.

На погляд З. Гонтар, Україна як країна, що пройшла через війну, потребує реформування у багатьох сферах. Наводяться декілька можливих напрямів, які можуть сприяти модернізації України. Серед них реформа армії та національної безпеки: зміцнення оборони країни, підвищення бойової готовності військ, упровадження сучасних технологій і засобів зв'язку, кібербезпека. Аби країна вийшла з кризи й почала розвиватися, необхідно провести реформи в економічній сфері, стимулювати інвестиції, розвивати малі та середні підприємства, підвищувати рівень життя населення. На часі реформа освіти: потрібно підвищувати якість освіти, розвивати відкрите й інноваційне навчання, сприяти підвищенню кваліфікації працівників усіх сфер. Розвиток інфраструктури: будівництво нових доріг, залізниць, аеропортів, розвиток інтернет-інфраструктури, забезпечення доступу до енергетичних ресурсів і водопостачання. Слід змінювати законодавство й забезпечувати реальний захист прав людини, боротися з корупцією у всіх сферах життя [8].

Науковці О. О. Шевченко та Н. О. Шевченко вважають за необхідне для перспективного післявоєнного відновлення вже зараз розробляти національні проекти відродження країни. Передусім це створення каталогу, або портфеля проектів, в який можна закласти:

- стандартні проекти з відбудови шкіл, дитсадків, об'єктів інфраструктури тощо;
- проекти зі зміцнення безпеки й оборони;
- проекти відновлення навколишнього середовища;
- проекти з енергетичної незалежності;
- проекти з модернізації охорони здоров'я, освіти.

На основі розглянутого світового досвіду науковці виділяють основні критерії розроблення національних проектів відновлення України:

- соціальна резонансність, тобто відчутність результатів проекту для поліпшення якості життя громадян;
- наявність широких можливостей інтеграції в рамках реалізації проекту зусиль держави й бізнесу;
- тривалість досягнутого ефекту після реалізації проекту;
- орієнтація на модернізацію економічної, соціальної, правової систем [9].

У своїй науковій праці Ю. В. Кривицький говорить про важливість здійснення повномасштабних заходів, і не лише безпосередньо у воєнній сфері, а й економічній, інформаційній, політичній, правовій тощо. Особливу роль у забезпеченні стабільності правового розвитку науковець відводить

правовій реформі, що передбачає прогресивні правові зміни (перетворення, нововведення) у воєнний і післявоєнний періоди з метою відновлення та ствердження таких цінностей, як невідчужувані права людини, верховенство права, правова держава та громадянське суспільство [11].

Отже, вбачається необхідним поєднання цивільних заходів відбудови нашої держави з використанням складових сектору безпеки для процвітання й оновлення України, при цьому НГУ в післявоєнний період має стати основним інструментом держави в забезпеченні державної безпеки та правопорядку.

Висновки

1. У післявоєнний період кількість загроз для держави зростає, а характер їх порівняно з довоєнним ускладниться. Серед найсуттєвіших загроз: підвищення рівня злочинності за різними її видами; зростання обсягів нелегального обігу зброї; збільшення кількості масових проявів невдоволення громадян; збільшення кількості виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру тощо. Тому в післявоєнний період НГУ як військове формування з правоохоронними функціями відіграватиме вирішальну роль у забезпеченні державної безпеки і правопорядку в державі.

2. Період демобілізації та час після демобілізації (відбудовний період) характеризуватиметься зменшеними можливостями НГУ щодо виконання нею завдань за призначенням, зокрема внаслідок суттєвого зменшення кадрового потенціалу. Отже, ефективна кадрова політика МВС України та Головного управління НГУ в цей період набуде пріоритетного значення.

3. Діяльність ВВНЗ і навчальних центрів НГУ у післявоєнний період якнайшвидше потребуватиме перепрофілювання з підготовки фахівців військової сфери на підготовку кадрів для забезпечення державної безпеки й охорони правопорядку.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на вдосконалення правоохоронної діяльності НГУ в післявоєнний період.

Перелік джерел посилання

1. Аллеров Ю. В., Кривенко О. В. Роль і місце Національної гвардії України у структурі сектору національної безпеки і оборони України. *Наука і оборона*. 2018. № 3. С. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2018-4-3-3-9>.

2. Белай С. В., Годлевський С. О., Тупіков А. А. Роль і місце Національної гвардії України у системі забезпечення державної безпеки: урахування зарубіжного досвіду. *Честь і закон*, 2017. № 2 (61). С. 22–29. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2017/2/61/136592>.

3. Годлевський С. О. Обґрунтування ролі і місця Національної гвардії України в стабілізаційних діях безпекового характеру. *Честь і закон*, 2023. № 2 (85). С. 12–18. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/2/85/282521>.

4. Єманов В. В. Механізми державного управління системою технічного забезпечення сил безпеки України у кризових ситуаціях : дис. д-ра наук з держ. управл. 25.00.05. Харків, 2023. 441 с.

5. Морквін Д. А. Адміністративно-правове забезпечення правоохоронної діяльності Національної гвардії України : дис. ... д-ра філософії : 081. Харків, 2023. 215 с.

6. Морквін Д. А. Місце норм адміністративного права в системі правових засад діяльності Національної гвардії України як суб'єкта правоохоронної діяльності. *Право UA*. 2019. № 1. С. 240–245.

7. Бацамут В. М., Дробаха Г. А. Фактори для оцінювання складності оперативної обстановки у разі виникнення надзвичайних ситуацій соціального характеру, зумовлених масовою активністю громадян. *Честь і закон*. 2016. № 1 (56). С. 31–37. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2016/1/56/138209>.

8. Гонтар З. Г. Модернізація України у воєнний та післявоєнний період: соціально-правові та політичні реформи. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 6 (12). С. 186–200. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6\(12\)-186-200](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6(12)-186-200).

9. Шевченко О. О., Шевченко Н. О. Інструменти відбудови України в післявоєнний період. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 9 (11). С. 438–445. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9\(11\)-438-445](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9(11)-438-445).

10. Бондаренко О. С. Корупційні прояви в оборонному секторі в умовах воєнного стану та післявоєнний період: характеристика та заходи нівелювання. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 323–327. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.59>.

11. Кривицький Ю. В. Роль правової реформи в забезпеченні правового розвитку у воєнний і післявоєнний періоди. *Альманах права*. 2022. Вип. 13. С. 241–246. DOI: 10.33663/2524-017X-2022-13-39.

12. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

13. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

14. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12/ed20240518#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

15. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

16. Строкова військова служба: як змінювалася кількість призовників. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/10/18/infografika/suspilstvo/stroкова-vijskova-sluzhba-yak-zminyuvalasya-kilkist-pryzovnykiv> (дата звернення: 01.06.2024).

Стаття надійшла до редакції 18.03.2024 р

Морквін Дмитро Анатолійович – доктор філософії з права, начальник науково-дослідної лабораторії правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0002-3651-6805>

Бацамут Володимир Миколайович – доктор військових наук, професор, начальник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0003-2182-6891>

Гох Ірина Миколаївна – старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії правового забезпечення службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0001-8465-9774>